

# Впечатления от Панаира

Патриция Николова

## Фантастичният Моцарт на театър “Сергей Образцов” и клоунадният на Нола Рае

Въпреки недългия си фестивален живот, тазгодишният международен кукленотеатрален “Па-

Сцени от  
“Моцарт  
пропостеросо”  
Scenes from  
*Mozart Preposteroso*

наир на куклите” категорично заяви добрите си намерения не само да задава смисли, посоки и тенденции на качествен куклен театър за възрастни и деца, но и да гообразова обръканата в не особено голямото естетическо разнообразие, което ѝ предлагат, а все още жадна за истински театрални преживявания софийска публика. Струва ми се обаче, че акцентите този път не случайно бяха чуждестранните куклени спектакли за възрастни (някои от тях бяха попаднали в графата “семеен театър”, но двусмислито на тази формулировка ме кара да я отбъзвам). Разбира се, не липсваха и някои странни изключения, като плашещо посредственият “Одисей”, който калифорнийските любители към щатския университет “Св. Бернардино” гордо ни демонстрираха на препатилата сцена на Театър “София”. Но далеч по-важни са руският, английският и холандският спектакъл, показани съответно на сцените на СКТ, МГТ “Заг канала” и ТР “Сфумато”.

Безспорно класическите Пушкинови “Малки трагедии” на легендарния московски Държавен академичен централен куклен театър “Сергей Образцов” и неорднерният лондонски мим театър с клоунадния моноспектакъл на Нола Рае “Моцарт пропостеросо” изследват съдбата на гения, попаднал в непрегвидени ситуации на често задушавщата го с нелипости съдба. Колкото и да са различни, тези две уникални представления обединиха темата за живота и творчеството на Моцарт, издигащ творбите на гения си над фрустриращата реалност, преливаща от трагикомични ситуации.

В руския вариант темата за живота на Моцарт е вплетена в сюжета на операта “Дон Жуан”. Двете истории се преплитат с кратки интермедии, през които виртуозният Андрей Денников коментира действието чрез известни арии, изпълнени от него с

непосилната лекота на школуван оперен певец, пеещ едновременно добре мъжката и женската партия. Почти целият спектакъл беше изнесен на гърба на феноменалния импровизатор Денников, който с извънредна вътрешна пластика влезе в още десетина персонажи на мъже и жени, старци и хубавици, испанци и австрийци. Нещо повече. Във финала руският актьор постигна шокиращо съвършенство, като изигра едновременно Моцарт (куклата-гений) и Салиери (човека-демон), влизайки и излизайки за секунди от един образ в друг. Все пак да не забравяме, че тези великолепни импровизации щяха да се разпадат без обединяващия център на силната драматургия. Цялата постановка стъпва изцяло върху “Скъперникът рицар”, “Моцарт и Салиери” и “Каменният гост” на Александър Сергеевич, така че парещите теми за алчността, завистта, любовта, ревността и предателството изплитат посланието на “Малките трагедии” отвъд театралната сцена – когато геният се срещне със смъртта, единственият смисъл е изкуството, всичко останало е обречено да иде в небитието.

Коренно различен е буфонодно-клоунадният “Моцарт пропостеросо” на свръхенергичната Нола Рае. Нейният Моцарт е почти като едно симпатично извънземно същество – напълно очовечена кукла, която говори с красноречиви знаци като чудесен мим и стремглаво се хвърля в буйни клоунадни изпълнения, осенена от комични идеи, каквито само децата са способни да съчинят. Тук ролята на актьора е едновременно главна и “подгържача”, доколкото функцията на актрисата е да бъде двигател, но и своеобразен наставник, довереник и възпиращ фактор в лудите идеи, които непрекъснато хрумват в живачната глава на палавата кукла Моцарт. Темата за дългото порастване на детето чудо, както



и за агресивното поведение на бащата Леополд (изигран невероятно от темпераментната Нола Рае), който не се колебае докрай да използва силите и таланта на невръстния си син, е изведена от режисьора на спектакъла Джон Моват изключително градивно и забавно. Подобно на руската постановка а'ля Моцарт, смъртта и тук присъства на сцената, но без нейния демоничен и страховит образ. В случая смъртта "затваря" действието и приключва сюжета, който в един момент започва да се наслоява като безкрайно перпетуум мобиле. Клоунадната маска, залепена върху лицето на актрисата, подсилва чисто драматичните паузи, породени от дългата повторямост на нелепи сцени, скучни и уморителни за детето-гений. Отчаянието на гения и изхаяването му в дългото тичане от публика на публика и от двор на двор, нещастните му провали в любовта се сливат с огромния страх от остаряване и приключват житейския път на Моцарт с едно кратко угасване на свещта, която безмълвно свети на сцената.

Този моноспектакъл е изключително постижение за австралийската актриса Нола Рае, която емигрира в Лондон през 1963 г., където след много професионални търсения, през 1974 г. основава Лондонския мим театър. От първото ѝ самостоятелно шоу (1975) до днес Нола Рае е създала 12 авторски представления, с които непрекъснато обиколя света. Имаше щастието да ѝ се насладим по време на Петия "Панаир на куклите".

### Холандският ефект "Дуга Паува"

С подобен размах можем да сравним само виртуозната игра на холангеца Едуардо де Паува Соуза от популярната най-вече в Европа театрална компания "Дуга Паува", известна с уникалните си представления, мастър класове и уъркшопи навсякъде по света. Отлично си спомняме страстния "Ангел" – особено представление, в което преди две години за първи път видяхме този силно въздействащ актьор, поканен в рамките на миналото издание на "Панаира на куклите". То-

гава играта му пак спря гръха и вдигна температурата на публиката, отново на сцената на TP "Сфумато". Защото по-откровена и дълбока симбиоза между кукла и човек не бяхме гледали от промените насам.

Сега впечатлението от експресивната техника в стил "Дуга Паува" не само се затвърди, но до голяма степен и наградил постигнатото както в естетически, така и в чисто тематичен аспект. Тогава централният пер-



Сцена от  
"Утринна звезда"  
Scene from  
*Morning Star*

сонаж беше един паднал ангел, вкопчен като добро сираче в тялото на актьора на сцената – трогателно любвеобвилен и мил като малко дете, но минаващ границата в моментите, когато куклата се опита не само духовно, но и чисто физически да бръкне в мозъка на човека. Сега великолепният нов моноспектакъл "Утринна звезда" постигна почти невъзможното, което може да се направи с една кукла – буквално открадна душата ѝ, като я изнасили. Впоследствие куклата на свой ред изгуби живия човек и на свой ред също открадна душата му, като го изнасили. Защото това се оказа дяволско създание с определена мисия – да заведе актьора до пламъците на ада, да го демонизира и изгори. В крайна сметка тази мисия бе доведена до абсолютния ѝ край.

Перфектният аг – това е насилието над личността, войната и тероризмът. Разбира се, минималистичният декор на сценографа Едлуин Колпа и пестеливото осветление също допринесоха за ефекта "Дуга Паува". Самата

направа на куклата, която се облича като чужда кожа върху тялото на актьора и става в реален смисъл неговата кожа, също е уникална. Но не можем да не отбележим ударната хореография на Невил Трентър, бляскаво съчетана с психологическата режисура на Пол Селвън Нортън. В този смисъл особеността е фактът, че първият международен фестивал на модерния танц Sofia Dance Week съвладна с дните, в които се разгърна Петото издание на "Панаир на куклите", от гефект се превърна в ефект – именно заради спектакли като "Утринна звезда", в които модерният танц атрактивно съчетава в себе си нов вид общуване с кукленото изкуство. С други думи, ако руските актьори в театър "Образцов" залагат повече на психологизма, вътрешната пластика и оперното пеене, а английските им колеги от лондонския Мим театър изграждат спектаклите си изцяло върху пантомима, клоунада, буфонада и импровизация, за разлика от всички холандските професионалисти от "Дуга Паува" композират цялата партитура на представленията си изцяло върху експресията на модерния танц. При тях вътрешната и външната пластика са една неделима цялост, премятаща се като гореща енергийна сплав върху повърхността на сцената. ■

Сцена от "Хотел Краб"  
Scene from  
*Hotel Crab*

